

*Р. І. Темиргалієв,
к. держ. упр., докторант,
Національна академія державного управління при Президентові України*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНІ

Розглянуто організацію державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності регіону через його органи управління. Обґрунтовано реалізацію загальнодержавних та регіональних програм як основний інструмент державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Organization of the state adjusting by foreign economic activity of region is considered through his organs of management. Realization of the national and regional programs is grounded, as basic instrument of the state adjusting of foreign economic activity.

Ключові слова: державне регулювання, зовнішньоекономічна діяльність, регіон, соціально-економічної політика, управлінська підпорядкованість.

ВСТУП

Як відомо, державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності є об'єктивною необхідністю, що повинно здійснюватися як на міжнародному та загальнодержавному, так і на територіальному рівнях.

У процесі утвердження України як суверенної держави проблеми регіоналізації країни, регіональних підходів, регіональної політики набувають дедалі більшої ваги і потребують відповідного осмислення та конструктивного розроблення. Особливо актуальним у сучасних умовах стає регіональний рівень регулювання зовнішньоекономічною діяльністю. Регіональний підхід повинен радикально змінити традиційну вертикальну схему державного управління на горизонтально-вертикальну або навіть на горизонтальну. На зміну жорсткій управлінській підпорядкованості областей та міст урядовому центрові повинна прийти оптимальна господарська взаємодія регіонів у рамках єдиної загальнодержавної соціально-економічної політики.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Багато відомих зарубіжних та вітчизняних учених присвячують свої праці вивченню проблеми державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та його поліпшенню. Важливими серед них є наукові розробки В.Б. Авер'янова, Б.І. Адамова, Г.В. Атаманчука, В.Д. Бакуменка, С.О. Білої, А.О. Дегтяря, В.М. Князева, А.В. Мерзляк, О.Г. Мордвінова, О.Ю. Оболенського та інших відомих вчених.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

— розглянути організацію державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності регіону через його органи управління;

— обґрунтувати реалізацію загальнодержавних та регіональних програм як основний інструмент державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

РЕЗУЛЬТАТИ

Розглянемо організацію державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності регіону через його органи управління. В регіонах України діють такі гілки влади: законодавча — обласна рада, яка є представницьким органом влади, та виконавча — обласна адміністрація. У межах своїх повноважень, що визначаються Конституцією України, іншими законодавчими актами, кожна з цих гілок регіональної влади здійснює контроль та регулювання діяльністю учасників зовнішньоекономічних зв'язків, розташованих на території регіону [3, с. 57].

Найбільше значення в оперативному управлінні зовнішньоекономічною діяльністю на рівні регіону має обласна державна адміністрація та її структурні підрозділи, створені з цією метою. При обласній державній адміністрації створено Управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності та Управління з питань сприяння залученню інвестицій, які поряд з іншими структурними підрозділами сприяє інтеграції виробничого, фінансового, інтелектуального потенціалів території, а також ресурсів та можливостей підприємств до сфери міжнародної кооперації, забезпечує захист інтересів та ефективність здійснення іноземних інвестицій на території регіону.

Управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, постановами Верховної Ради України, указами і розпорядженнями Президента, актами Кабінету Міністрів України, Міністерства економіки України та інших центральних органів виконавчої влади, розпорядженнями обласної державної адміністрації та Положенням про Управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічною діяльністю [4, с. 85; 5, с. 106].

Основними завданнями державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності Управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності є [6, с. 60]:

— забезпечення реалізації на території області державної політики та виконання законодавства України у наступних сферах: зовнішньоекономічна діяльність, європейська інтеграція; міжрегіональне співробітництво; співробітництво з міжнародними організаціями; виставково-ярмаркова діяльність; міжнародні форуми, конференції та семінари;

— сприяння виконанню зобов'язань за міжнародними договорами України;

— сприяння розвитку міжнародного співробітництва у галузі економіки, торгівлі, захисту прав людини, екологічної безпеки, охорони здоров'я, науки, освіти, культури, спорту та інших сфер суспільного життя;

— сприяння активізації зовнішньоекономічних зв'язків та виходу на зовнішній ринок розташованих на території області підприємств, установ та організацій;

— здійснення заходів та сприяння створенню належних умов, спрямованих на розвиток та організацію міжрегіонального та транскордонного співробітництва, європейської та євроатлантичної інтеграції;

— сприяння організації та проведенню міжнародних заходів з метою розширення міжрегіонального економічного співробітництва;

— надання консультативної та методичної допомоги підприємствам, організаціям, установам, громадянам щодо проведення навчання, підвищення кваліфікаційного рівня на території України та за її межами;

— сприяння діяльності правоохоронних та митних органів, органів охорони державного кордону;

— забезпечення взаємодії з органами місцевого самоврядування.

Дане Управління відповідно до покладених на нього завдань у сфері державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності виконує і ряд функцій, а саме:

— представляє у межах наданих йому повноважень інтереси обласної державної адміністрації у відносинах з відповідними органами суб'єктів адміністративно-територіальних утворень іноземної держави, а також з міжнародними організаціями;

— готує пропозиції щодо вдосконалення законодавства з питань, що належать до компетенції управління; координує та контролює в межах своїх повноважень діяльність структурних підрозділів облдержадміністрації у сферах зовнішніх відносин, міжнародного економічного співробітництва, європейської інтеграції;

— сприяє розробленню та реалізації проектів розвитку експортного потенціалу підприємств, виробництва нових видів імпортозамінної продукції; вивчає загальний стан економіки, тенденції зовнішньоекономічних зв'язків і рівень конкурентоспроможності продукції провідних галузей іноземних держав, кон'юнктуру ринку товарів та послуг, інформує облдержадміністрацію з цих питань, а в разі потреби — інші установи та організації;

— розробляє проекти програм розвитку зовнішньоекономічної діяльності, поліпшення структури експорту та імпорту товарів, сприяння розвитку експортного потенціалу області;

— бере участь у підготовці проектів угод, договорів, меморандумів з питань зовнішніх відносин та зовнішньоекономічної діяльності облдержадміністрації;

— бере участь у переговорах з представниками

ділових кіл, установ та організацій іноземних держав;

— здійснює постійний моніторинг законодавства;

— проводить роботу щодо розвитку та диверсифікації зовнішньої торгівлі, зовнішньої виробничої кооперації;

— здійснює інформаційну діяльність;

— аналізує результати зовнішньоекономічної діяльності;

— проводить моніторинг порушень законодавства, що регулює зовнішньоекономічну діяльність, і стану розрахунків за експортно-імпортними операціями суб'єктів підприємницької діяльності області; аналізує цінову, податкову, тарифну та кредитну політику щодо товарів, які експортуються з України та імпортуються в Україну; здійснює координацію діяльності структурних підрозділів облдержадміністрації, райдержадміністрації, пов'язаної з залученням, наданням та використанням міжнародної технічної допомоги на території області, та взаємодію з міжнародними фінансовими організаціями;

— сприяє утворенню підприємств з надання консалтингової, методичної, правової та інформаційної допомоги у сфері зовнішньоекономічної діяльності суб'єктам господарської діяльності області та іноземним підприємствам і організаціям;

— здійснює інші функції, що впливають з покладених на нього завдань.

Прискоренню розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіону сприяє реалізація загальнодержавних та регіональних програм — як основних інструментів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Виконання цих програм направлено на [1, с. 25]:

— розвиток зовнішньоекономічної діяльності,

— стимулювання експорту товаровиробників регіону;

— розвиток експортного потенціалу, поліпшення його структури.

Управління з питань сприяння залученню інвестицій є також структурним підрозділом обласної державної адміністрації, підзвітне та підконтрольне голові обласної державної адміністрації і Міністерству економіки та з питань європейської інтеграції України, яке займається регулюванням надходжень інвестицій в область.

Управління в своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, розпорядженнями голови облдержадміністрації, а також Положенням про управління з питань сприяння залучення інвестицій обласної державної адміністрації.

Основною метою діяльності управління є забезпечення збільшення надходжень інвестицій в економіку області [2, с. 156].

Основним завданням управління є участь у:

— проведенні державної інвестиційної політики;

— забезпеченні в межах своїх повноважень захисту економічних прав і законних інтересів України, вітчизняних та іноземних суб'єктів господарювання.

Управління відповідно до покладених на нього завдань:

— здійснює в установленому чинним законодавством порядку регулювання, інвестиційної діяльності;

— організовує роботу із залучення іноземних інвестицій для розвитку економічного потенціалу області, в тому числі пошук іноземних інвесторів;

— бере участь в організації перебування інвесторів у області, в тому числі проводить в межах своєї компетенції переговори з офіційними представниками іноземних держав, акредитованих в Україні;

— забезпечує розробку і організовує реалізацію заходів з формування позитивного інвестиційного іміджу регіону, в тому числі:

1) розробляє та організовує реалізацію заходів, спрямованих на нарощування інвестиційних ресурсів, створення сприятливого інвестиційного клімату в області, разом з головним управлінням економіки облдержадміністрації готує і подає Міністерству економіки та з питань європейської інтеграції України пропозиції щодо найважливіших інвестиційних проектів регіону;

2) бере участь у проведенні конференцій, ярмарків, виставок, під час яких поширюється інформація про конкурентні переваги області, а також привабливі умови інвестиційної діяльності;

3) бере участь разом з управліннями, відділами, іншими структурними підрозділами облдержадміністрації в організації участі підприємств з іноземними інвестиціями у виставкових заходах;

— забезпечує підготовку та надання інвесторам інформаційних матеріалів щодо економічного потенціалу, правового середовища, інвестиційних можливостей області;

— узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до компетенції управління, розробляє і подає на розгляд голові облдержадміністрації пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства;

— бере участь у підготовці нормативних актів місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, які стосуються інвестиційної діяльності;

— здійснює заходи щодо запобігання виникненню спорів між інвесторами, місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, сприяє досудовому врегулюванню таких спорів;

— надає консультативні послуги з питань ведення інвестиційної діяльності;

— сприяє розвитку міжнародного співробітництва підприємств, установ та організацій області з іноземними підприємствами, установами та організаціями з питань сприяння залученню інвестицій;

— забезпечує в межах своїх повноважень захист економічних прав і законних інтересів підприємств з іноземними інвестиціями;

— бере участь у визначенні інвестиційного попиту області та розробці пропозиції щодо обсягів державних централізованих капітальних вкладень;

— сприяє розширенню міжрегіональних економічних зв'язків, спрямованих на збільшення інвестицій, разом з управліннями, відділами, іншими структурними підрозділами облдержадміністрації готує проекти відповідних угод;

— забезпечує впровадження програмного та методичного забезпечення функціонування інформаційно-аналітичних систем, що характеризують стан інвестиційної діяльності в області, у тому числі створення відповідної WEB- сторінки на сайті облдержадміністрації;

— забезпечує в межах своєї компетенції реалізацію державної політики стосовно державної таємниці, контроль за її збереженням в управлінні;

— виконує інші функції згідно з покладеними на нього завданнями.

Управління в процесі виконання покладених на нього завдань взаємодіє з іншими структурними підрозділами облдержадміністрації, органами місцевого самоврядування, територіальними органами міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, а також з підприємствами, установами, організаціями та об'єднаннями громадян.

Залучення іноземних інвестицій у регіон є одним з пріоритетів діяльності управління з питань сприяння залученню інвестицій. Підвищенню позитивного інвестиційного іміджу регіону сприяє реалізація загальнодержавних та регіональних програм, що є інструментами державного регулювання залучення інвестицій.

Залучення іноземних інвестицій у регіон є одним з пріоритетів діяльності управління з питань сприяння залученню інвестицій. Підвищенню позитивного інвестиційного іміджу регіону сприяє реалізація загальнодержавних та регіональних програм, що є інструментами державного регулювання залучення інвестицій.

ВИСНОВКИ

Виконання програм направлені на поліпшення стану регіону із залучення іноземних інвестицій; наладження зв'язків суб'єктів господарювання регіону з міжнародними інвестиційними структурами тощо.

Взагалі, органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності регіону використовують для регулювання той же механізм, що використовується і на рівні держави в цілому — це методи митно-тарифного і нетарифного регулювання, валютні обмеження, регулювання валютних курсів, імпорتنі депозити та інструменти державного регулювання (оподаткування, митні тарифи, численні податки і збори з товарів, що ввозяться, імпорتنі депозити, пільгові кредити експортерам, гарантії, субсидії, звільнення від сплати податків та надання фінансової допомоги, а також квотування та ліцензування).

Література:

1. Варналій З. Регіональний розвиток України: проблеми та пріоритети / Варналій З. // Економіст. — 2005. — №6. — С. 24—28.
 2. Державне регулювання економіки: навч. посіб. для екон. вищ. навч. зал. / Авт.: С.М. Чистов та ін.; Київ: нац. екон. ун-т. — 2-ге вид., доопрац. і допов. — Київ: КНЕУ, 2004. — 440 с.
 3. Долішній М. Регіональні програми як інструмент активізації державної регіональної політики / Долішній М. // Інвестиція. — 2000. — №1. — С. 56—61.
 4. Зовнішньоекономічна діяльність: навч. посіб. для вищ. навч. заклад. / А.П. Рум'янцева, Н.С. Рум'янцева; М-во освіти і науки України. — Київ: Центр навч. л-ри, 2004. — 375 с.
 5. Кириченко О.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. — 3-тє вид., переробл. і допов. / Кириченко О.А. — Київ: Знання-Прес, 2002. — 382 с.
 6. Мамутов В. Про поєднання держрегулювання і ринкової саморегуляції / Мамутов В. // Економіка України. — 2006. — №4. — С. 59—65.
- Стаття надійшла до редакції 11.02.2010 р.*